

Hogyan válik valósággá a Vidékfejlesztési Paktum a tagállamokban

**Szakpolitikai
tájékoztató**

2023. november

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	1
2. Miért van szükség a Vidékfejlesztési Paktumra?	2
3. A Vidékfejlesztési Paktum összetevői	3
3.1 Struktúrák és mechanizmusok a vidéki közösségekkel való kapcsolatteremtésre	3
3.2 Kijelölt kormánytag és célzott szolgáltatások a vidékfejlesztési kérdések szakpolitikákon átívelő kezelésére	4
3.3 Kapacitás- és kapcsolatépítési támogatás a szereplők és érdekelt felek széles köre számára	4
3.4 Előremutató jövőkép, amelyet holisztikus stratégia/cselekvési terv mentén valósítanak meg	5
3.5 A vidéki térségekre gyakorolt hatások hatékony vizsgálata és megfelelő adatrendszerek	5
3.6 Megfelelő irányítási rendszerek az összehangolás előmozdítására	6
3.7 Mechanizmusok a finanszírozás elosztásának koordinálására és a szinergiák biztosítására	6

Az e dokumentumban közzétett információk és nézetek a szerző(k) véleményét tükrözik, és nem feltétlenül egyeznek meg az Európai Bizottság hivatalos álláspontjával. A Bizottság nem vállal garanciát a dokumentumban szereplő adatok pontosságáért, és nem vonható felelősségre az ebben a kiadványban közreadott információk bármilyen jellegű felhasználásáért.

1. Bevezetés

Ez a szakpolitikai tájékoztató az ahhoz szükséges főbb elemeket vagy összetevőket vázolja fel, hogy mobilizálni lehessen az érdekelt feleket a Vidékfejlesztési Paktum mentén, és az egyes tagállamok vagy régiók konkrét összefüggésében elő lehessen mozdítani az EU vidéki térségeivel kapcsolatos hosszú távú jövőképben megfogalmazott célkitűzések elérésére irányuló együttes fellépést. Néhány példát is bemutat arra, hogy hogyan ültethetők át ezek az elemek a gyakorlatba. Ezt a kiadványt elsősorban országos szinten (illetve azokban a tagállamokban, ahol a regionális hatóságok jogalkotási vagy programozási hatáskörrel bírnak, regionális szinten) működő közszférabeli szervezeteknek, civil szervezeteknek (különösen azoknak, amelyek részt vesznek a szakpolitikai döntéshozatalban vagy érdekvérvényesítésben), kutatóknak, üzleti szervezeteknek és más olyan érdekelt feleknek szánjuk, akiknek érdeke fűződik a vidékfejlesztési politikákhoz.

Ha kíváncsi arra, hogyan váltható valóra a Vidékfejlesztési Paktum az Ön országában vagy régiójában, ez a tájékoztató Önnek szól!

Az Európai Unió
támogatásával

2. Miért van szükség a Vidékfejlesztési Paktumra?

A hogyan azt Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság elnöke kiemelte, a vidéki térségek Európa identitása és jóléte szempontjából **kulcsfontosságúak**. A fő társadalmi és környezetvédelmi **kihívások** kezelésében is fontos szerepet játszanak. Különböző kormányzati szintek szereplőinek és érdekelt feleinek széles körétől igényel **összehangolt erőfeszítést** az, hogy a vidéki térségek virágozzanak.

Az érdekelt felekkel folytatott kiterjedt közös gondolkodás és egyeztetés után az Európai Bizottság 2021-ben közleményt tett közzé **Hosszú távú jövőkép az EU vidéki területei számára** címmel (további információk

[itt](#) található). **Vidékfejlesztési cselekvési terv** került kidolgozásra avégett, hogy megvalósítsák ezt a kilenc kiemelt kezdeményezés, 15 kísérő intézkedés és hat horizontális intézkedés köré felépített jövőképet, amely a Bizottság azzal kapcsolatos elkötelezettségét tükrözi, hogy 2040-re erősebbek, reziliensebbek, összekapcsoltabbak és virágzóbbak legyenek a vidéki térségek. Ezen **horizontális intézkedések** egyike a **Vidékfejlesztési Paktumra** vonatkozó javaslat megtétele – ez egy arra irányuló mechanizmus, hogy minden olyan releváns érdekelt felet és kormányzati szintet bevonjanak és cselekvésre ösztönözzenek, aki, illetve amely a hosszú távú jövőkép elérését elő tudja segíteni.

A Vidékfejlesztési Paktum célkitűzései

Felerősíteni a vidék hangját, és növelni a vidék súlyát a döntéshozatali folyamatokban

Kapcsolatépítés, együttműködés és kölcsönös tanulás

Kötelezettségvállalás a cselekvésre

2023 júniusában az Európai Bizottság a vidékfejlesztés fő érdekelt feleiből létrehozta a **Vidékfejlesztési Paktummal foglalkozó koordinációs csoportot**, hogy a következő három év során ez irányítsa a Vidékfejlesztési Paktum folyamatát. A csoportot a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Főigazgatóság koordinálja a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság társvezetősége mellett. A Bizottság létrehozta a **Vidékfejlesztési Paktum Támogatási Hivatalát** is a paktum szervezési feladatainak ellátására, és hogy a legfontosabb feladatok elvégzésével segítse a közösséget a célkitűzései elérésében. Ebbe beletartozik a rendezvények szervezése, a bevált gyakorlatok összegyűjtése és terjesztése, az erőfeszítések összehangolása más uniós szakpolitikák hálózataival, a Vidékfejlesztési Paktum közösségi platformjának támogatása, a Rural Vision magazin, a hírlevél és a szakpolitikai tájékoztatók elkészítése, valamint a webhely és a közösségimédia-csatornák kezelése. Az EU-szintű tevékenységek megtervezése és végrehajtása az érdekelt felek erőteljes bevonásával történik. Ahhoz azonban, hogy eredményeket tudjunk felmutatni, a **Vidékfejlesztési Paktumnak az EU szintjén túlra is ki kell terjednie, és országos, regionális és helyi szinten is el kell érnie az érdekelt feleket**. Az országos, regionális és helyi hatóságok felelnek számos olyan szakpolitikai intézkedésért, amely hatással van a vidéki térségekre, ideértve az azzal kapcsolatos döntéseket is, hogy hogyan történik az uniós források felhasználása. Más érdekelt felek, például a civil társadalmi szervezetek a szakpolitikák formálásában és végrehajtásában játszanak fontos szerepet. A hosszú távú jövőkép csak az ő tevékeny részvételükkel és aktivitásukkal valósítható meg. Ráadásul a vidéki térségekben – különösen a sajátos korlátokkal rendelkezőkben,

például hegyvidéki, szigeten található vagy határon átnyúló régiókban – a jólét és a megélhetés nem csak a jellemzően a mezőgazdasághoz és vidékfejlesztéshez társított szereplőktől függ. A községi szervezetteknek (pl. azoknak, amelyek az oktatásért, az egészségügyért, a közlekedésért és más szolgáltatásokért, az energiáért, a környezetért vagy a digitális infrastruktúráért felelnek), a várospolitikai szereplőknek, a vállalkozásoknak és a kutatóknak szintén megvan a maguk szerepe.

Attól függően, hogy az Európai Unió különböző részein mire van igény és milyen a szervezeti kultúra, folynak a kísérletek arra, hogy vidékfejlesztési paktumokat többféle (országos, regionális, helyi) szinten és többféle formában is létrehozzanak. Fontos, hogy **az EU egyetlen vidéki térsége se maradjon magára**, és hogy minden térség érezhesse az arra irányuló összehangolt erőfeszítés áldásos hatását, hogy erősebbek, reziliensebbek, összekapcsoltabbak és virágzóbbak legyenek. E célból az EU vidéki térségeiben érdekelt feleknek érdemes az EU szintjén csatlakozniuk a Vidékfejlesztési Paktum közösségéhez, valamint a saját tevékenységi területükön gyakorlati lépéseket tenni, illetve megkeresni a legjobb módját annak, hogy **a Vidékfejlesztési Paktumot a maguk országos, regionális vagy helyi környezetében tettekre váltsák**. Ezek a különböző szinten folyó tevékenységek erősíteni fogják egymást, és segítenek a hosszú távú jövőképet gyakorlati eredményt hozó konkrét stratégiává alakítani, ahogy arra a (spanyolországi) Sigüenzában tartott, **magas szintű vidékfejlesztési politikáról** szóló fórumon az érdekelt felek felszólítottak.

3. A Vidékfejlesztési Paktum összetevői

Az EU néhány tagállama (pl. Finnország) már jóval a Hosszú távú jövőkép az EU vidéki területei számára című közlemény kidolgozása előtt olyan kormányzati struktúrával rendelkezett, amely összehangolt és átfogó vidékfejlesztési politikáknak nyit utat számos tematikus területen, hasonlóan ahhoz, amit a Vidékfejlesztési Paktum szorgalmaz; más országok a közelmúltban kezdtek bele hasonló kezdeményezések megvalósításába, amit olyan kedvezőtlen trendek indítottak el, mint a vidék elnéptelenedése, a gazdasági hanyatlás és az elégedetlenség, vagy az, hogy megragadják az európai finanszírozás által teremtett lehetőségeket (például Spanyolország és Csehország). Az ő tapasztalataik, valamint a Hosszú távú jövőkép EU-szintű folyamata alapján számos olyan **elemet találunk, amelyet a tagállamok megvalósíthatnak, és amelyek közelebb visznek a Vidékfejlesztési Paktum célkitűzéseikhez** országos vagy regionális szinten. Ezek az elemek kiegészítik az [OECD vidékfejlesztési politikára vonatkozó 11 elvét](#), és a következőket foglalják magukban:

- ▶ Struktúrák és mechanizmusok a vidéki közösségekkel való kapcsolatteremtésre;
- ▶ Kijelölt kormánytag és célzott szolgáltatások a vidékfejlesztési kérdések szakpolitikákon átívelő kezelésére;
- ▶ Kapacitás- és kapcsolatépítési támogatás a szereplők és érdekelt felek széles köre számára;
- ▶ Előremutató jövőkép, amelyet holisztikus stratégia/cselekvési terv mentén valósítanak meg;
- ▶ A vidéki térségekre gyakorolt hatások hatékony vizsgálata és megfelelő adatrendszerek;
- ▶ Megfelelő irányítási rendszerek az összehangolás előmozdítására; valamint
- ▶ Mechanizmusok a finanszírozás elosztásának koordinálására és a szinergiák biztosítására.

Együttesen alkalmazva ezek alkotják a sikeres Vidékfejlesztési Paktum összetevőit. Az **egyedi megoldások hozzáigazíthatók** a nemzeti környezethez, ideértve a specifikus jogi és közigazgatási kereteket, finanszírozási forrásokat, szervezeti kultúrát és az érdekelt felek képességeit.

3.1 Struktúrák és mechanizmusok a vidéki közösségekkel való kapcsolatteremtésre

A vidéki térségekben nem érhető el változás a vidéki közösségek erőteljes bevonása nélkül. Tudjuk, hogy a részvételen alapuló módszerekkel kidolgozott és végrehajtott szakpolitikák nagyobb eséllyel vezetnek sikerre, mint a felülről építkező megközelítések. Különösen igaz ez a vidéki térségekre. Az említett bevonás nem merülhet ki alkalmankénti egyeztetésekben: **rendszeresnek és szisztematikusnak kell lennie, és biztosítania kell a reprezentatív részvételt** a leginkább érintett érdekelt felek számára. Az is fontos, hogy ezeket az érdekelt feleket a

szakpolitikák koncepciójának kialakításától és a politikák megtervezésétől a jogszabálytervezetek elkészítésén át a végrehajtásig és az eredmények értékeléséig a **szakpolitikai munkafolyamat egészébe** bevonják.

Ehhez olyan speciális mechanizmusok szükségesek, amelyeket a vidéki közösségek képviselőinek képességeihez és rendelkezésre állásához szabnak, valamint olyan tevékenységek, amelyek a nyílt eszmecserét segítik elő (pl. viták és munkaértekezletek). Több különböző formátum lehetséges: például olyan viszonylag formális struktúrák, mint a különbözőfajta szereplőket magukban foglaló munkacsoportok vagy koordinációs bizottságok (pl. **Finnországban** a Vidékpolitikai Tanács); vagy olyan rendezvények, amelyek segítenek megfogalmazni és kifejezni a vidéki közösségek igényeit, valamint a nyilvánosság szélesebb körében növelni a tudatosságot a vidéki térségekkel kapcsolatban, és kivívni azok nagyobb elismertségét. Fontos szerepet játszhatnak ebben azok a meglévő hálózatok, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a vidéki közösségekhez. Ez megvalósulhat például **nemzeti vidéki parlamentek** keretében,

Lettország vidéki parlamentje

A Lett Vidéki Fórum (egy nemzeti szintű szervezet, amely a vidékfejlesztés legfontosabb civil társadalmi érdekeltjeit fogja össze) szervezi meg két évente a Lett Vidéki Közösségek Parlamentjét. Ezen a rendezvényen 2023-ban a helyi és regionális hatóságok, vállalkozások, politikai döntéshozók (köztük a mezőgazdasági, környezetvédelmi, regionális fejlesztési és jóléti minisztériumok), tudományos dolgozók, vidékfejlesztési szakemberek és a vidékfejlesztést a szívükön viselő emberek mintegy 300 képviselője gyűlt össze. A résztvevők megosztották egymással a tapasztalataikat, és kidolgoztak egy állásfoglalást, amely a következő két év során tárgyalási menetrendként szolgál a vidéki térségekkel kapcsolatos minden döntéshez. További információk [itt](#) találhatóak.

amelyek lehetővé teszik a vidéki közösségek és a civil társadalmi szervezetek számára, hogy párbeszédet kezdjenek a politikai döntéshozókkal (lásd a **lettországi** példát). Ilyen vidéki parlamentet az EU számos tagállamában (pl. Svédországban, Finnországban, Észtországban, Magyarországon, Szlovákiában, Hollandiában, Romániában, Horvátországban, Lettországban, Litvániában), illetve az Európai Unióval határos országokban egyaránt szerveztek már (Albánia, Bosznia-Hercegovina, az Egyesült Királyságban Skócia); amiben megállapodnak, az az [Európai Vidéki Parlament](#) két évente tartott ülése elé kerül.

Itt az ideje, hogy a vidéki Európa hosszú távú jövőképét ne csak elfogadjuk, hanem meg is valósítsuk. Ehhez meg kell változtatni a gondolkodásmódot, jobban kell értékelni a vidéki térségeket, valamint helyi alapú megközelítések szükségesek, és nagyobb bizalom a helyi emberek irányában. El kell távolodnunk az elszigeteltség jegyében kialakított szakpolitikáktól, és átfogóan kell vizsgálnunk a vidéki térségeket.

© Lidija Pavić-Rogošić

Lidija Pavić-Rogošić, EGSZB-tag, ODRAZ – Fenntartható közösségi fejlődés (HR)

3.2 Kijelölt kormánytag és célzott szolgáltatások a vidékfejlesztési kérdések szakpolitikákon átívelő kezelésére

A vidékfejlesztés jellemzően egy kormányzati minisztérium hatáskörébe tartozik; gyakran a mezőgazdasággal, az erdőgazdálkodással és/vagy az élelmiszer-gazdasággal is ez a minisztérium foglalkozik. A gazdasági és regionális fejlődésért, az oktatásért, az egészségügyért és a közlekedésért felelős testületek által hozott döntéseknek viszont legalább ugyanakkora, ha nem nagyobb hatása van a vidéki életre. Határozott vezetéssel lehet ezeket a szolgáltatásokat úgy összehangolni, hogy a vidéki térségekre pozitív hatást gyakoroljanak, illetve kulcsfontosságú egy **vidéki kérdésekért felelős, kijelölt kormánytag** megléte ahhoz, hogy a vidéki emberek érezzék, hogy meghallják a szavukat. Egy vidéki kérdésekkel foglalkozó különleges szolgálat létrehozása is sokat segíthet a vidéki térségek jelentőségével kapcsolatos tudatosság növelésében az illetékes kormányzati szervek körében, valamint az összehangolt fellépés elősegítésében. Az **írországi** és **finnországi** példákban inspiráló megoldásokat lehet találni.

Finnország Vidékpolitikai Tanácsa

Finnország már régen felismerte, hogy a vidékpolitikába minden olyan intézményt be kell vonni, amelyek döntései hatással vannak a mindennapi életre és a vállalkozói létre a vidéki térségekben. Ezt szem előtt tartva létrehoztak egy olyan szerveződést, amely összefogja ezeket, és biztosítja az együttműködésüket: a Finn Vidékpolitikai Tanácsot. Ez a tanács a finn kormányhoz kapcsolódó szerv, és jellemzően az agrárminiszter és a gazdasági ügyekért és foglalkoztatásért felelős miniszter osztozik annak elnöki és alelnöki posztján. A minisztériumokat, kormányzerveket, a magánszektor és a civil társadalmi szervezeteket képviselő 34 tagot a kormány nevezi ki. A főtitkár által irányított Főtitkárság segíti a munkájukat, amelyben három helyettes főtitkár képviseli a közszektor, a civil társadalmat és a kutatással foglalkozó szervezeteket. A tanács munkájának java része tematikus hálózatokban zajlik.

További információk [itt](#) találhatóak.

„Vidéki jövőnk” Írországban

Írországban a vidéki térségekre vonatkozó átfogó politikát a Project Ireland 2040 című országos, hosszú távú fejlesztési stratégia támasztja alá, és arra a jövőképre épül, hogy a virágzó vidéki Írország szerves részét képezi az országos szintű gazdasági, társadalmi, kulturális és környezetvédelmi jólétnek és fejlődésnek.

Ennek elérése érdekében egy sor átfogó szakközpontok intézkedést dolgoztak ki, és mindegyikhez megvan az a konkrét kormányzati szerv, amely a végrehajtásáért felelős. A folyamatot a Vidék- és Közösségfejlesztési Minisztérium koordinálja és a vidék- és közösségfejlesztési miniszter vezeti, míg az előrehaladást a miniszterelnök elnöksége alatt működő Gazdasági Helyreállítási és Beruházási Kabinetbizottság monitorozza.

További információk [itt](#) találhatóak.

Egy ilyen célzott szolgálat lehet továbbá az érdekelt felek számára az első olyan állomás, ahol megoszthatják ötleteiket vagy kifejezésre juttathatják aggályait a vidéket érintő ügyekkel kapcsolatban. Ideális esetben olyan emberek látják el ezeket a feladatokat, akik értik a sokféle vidéki érdekelt felet és a különböző közigazgatási egységeket, jól kommunikálnak velük, és a gazdaság vagy a civil társadalom más szektorával is van tapasztalatuk.

© Radim Sršeň

Ha az elégedetlenség földrajzát nézzük, ideje véget vetni a beszédnek, és belevágni a cselekvésbe! Nemcsak az EU szintjén, hanem tagállami, regionális és helyi szinten is meg kell valósulnia a Vidékfejlesztési Paktumnak és az olyan kezdeményezéseknek, mint a vidéki térségekre gyakorolt hatások vizsgálata. Holisztikus megközelítésre van szükség kevesebb bürokrácia mellett.

Radim Sršeň, regionális ügyekért felelős miniszterhelyettes (CZ), a Vidékfejlesztési Paktummal foglalkozó koordinációs csoport elnöke

3.3 Kapacitás- és kapcsolatépítési támogatás a szereplők és érdekelt felek széles köre számára

A vidéki érdekelteltek részvétele nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a vidéket érintő változás bekövetkezzen. Ahhoz azonban, hogy a Vidékfejlesztési Paktum résztvevőjévé tudjanak válni, sokuknak köztes szervezetek támogatására lehet szüksége. Ezek tudnak magyarázatot, ösztönzést és egyeztetési lehetőséget biztosítani, valamint lehetővé teszik az embereknek, hogy tapasztalatot cseréljenek, kialakítsák véleményüket és álláspontjukat. Az ilyenfajta támogatás különösen fontos lehet az apró, távoli falvak lakói, a mezőgazdasági kistermelők, a mikrovállalkozások, a nők és a fiatalok képviselői számára. Előfordulhat, hogy ezeknek a „szokatlan célszemélyeknek” a bevonása **hosszú távú és szisztematikus erőfeszítést** igényel, kezdve a bizalomépítéssel, a legfontosabb fogalmak egyszerű nyelvezetű kifejtésével, készségfejlesztéssel és célzott képzéssel. Fontos lehet fedezetet biztosítani a megbeszélésekkel kapcsolatos utazási költségekre, főként a nagyobb tagállamokban (mint amilyen **Svédország**, lásd a példát). A kapcsolatépítés és a részvétel támogatása mellett annak biztosítása is fontos, hogy a vidéki szereplők hozzáférjenek a finanszírozáshoz, és olyan projekteket valósítsanak meg, amelyek helyi szinten hozzájárulnak a Hosszú távú jövőkép megvalósulásához. Az egyablakos rendszerek erősíteni tudják és újjáélesztik a vidéki közösségeket azáltal, hogy elvégzik a szervezést, tanácsot adnak, kapcsolatokat építenek, és segítenek eleget tenni a finanszírozási előírásoknak. Ilyen támogatást már jelenleg is sok LEADER helyi akciócsoport (LAG) nyújt, de speciális szolgálatok is biztosíthatják (mint az **USA** példájában).

A vidéki érdekelteltek bevonása és kapacitásuk fejlesztése Svédországban

Svédországban a Nemzeti Vidékfejlesztési Hálózaton (NRN-en) keresztül történik az érdekelt felek bevonása a vidéket érintő ügyekbe. Az országos és regionális szintű vidéki érdekelteltek (akár a közös agrárpolitikát hajtják végre, akár nem) arra bátorítják, hogy folyamodjanak hivatalos tagsággért, és kötelezzék el magukat amellett, hogy aktívan részt vesznek a tematikus munkacsoportokban, illetve köztes szereplőként is eljárhatnak annak segítségével, hogy a szakpolitikai párbeszédet levigyük a helyi szintre. A civil társadalmi szereplők részvételének elősegítése érdekében az NRN-nek vannak forrásai az utazási költségek, sőt (önkéntesek esetében) a díjak kifizetésére.

További információk [itt](#) találhatóak.

A vidéki közösségek hozzáférése az információkhoz és a forrásokhoz

Az Amerikai Egyesült Államokban a vidékkel kapcsolatos ügyekért felelős szövetségi intézmények és bizottságok fognak össze annak biztosítása érdekében, hogy a vidéki közösségek méltányos hozzáférést kapjanak a szövetségi forrásokhoz. Szakértelemmel is segítik ezeket a közösségeket abban, hogy világosak legyenek a helyi prioritások, és hogy pályázhassanak a munkahelyteremtési, az infrastruktúra- és közösségfejlesztési keretösszegekre.

További információk [itt](#) találhatóak.

Annak érdekében, hogy tudatosítsa a vidéki kedvezményezettekben, milyen európai uniós források vonatkoznak rájuk, az Európai Bizottság 2024. február 6-án eszköztárat adott ki a vidéki területek uniós finanszírozási lehetőségeiről. Ez egyetlen, a helyi önkormányzatok, érdekelt felek, projektvezetők és irányító hatóságok számára hozzáférhető helyen gyűjti össze az információkat, ezzel segítve őket abban, hogy a lehető legjobban kiaknázhassák a 2021–2027-es uniós költségvetés által kínált új lehetőségeket.

3.4 Előremutató jövőkép, amelyet holisztikus stratégia/cselekvési terv mentén valósítanak meg

A vidéki térségek előtt álló kihívások kezeléséhez a döntéshozóknak világos jövőképpel kell rendelkezniük, amely hosszú távon mutat nekik irányt. A vidéki közösségeknek és azoknak, akik a vidéki térségekben terveznek befektetni, letelepedni vagy dolgozni – különösen a fiataloknak –, tudniuk kell arról, hogy több évre elérhető marad a szakpolitikai támogatás. Ehhez széles körű konszenzusra van szükség a politikai csoportok és a civil társadalom (a rurális és az urbánus szervezeteket egyaránt beleértve), a mezőgazdasági termelők, a kkv-k, a fiatalok és a különböző gazdasági és társadalmi szereplők között; hatékony konfliktuskezelési előírásokra szintén szükség lehet. A konszenzus és a fontos kormányzati szolgálatok bevonása teszi lehetővé a **hosszú távú folytonosság** és az elégséges – humán, intézményi és pénzügyi – erőforrások biztosítását ahhoz, hogy a jövőkép valósággá váljon.

Egy holisztikus, több ágazatot felölelő stratégia szintén elengedhetetlen a jövőkép valóra váltásához. Mivel a vidékpolitikáknak nagyszámú és összetett kihívást kell kezelniük, a szétaprózódott beavatkozások nem hatékonyak; még akár kontraproduktív is lehet egy olyan kísérlet, amely egyetlen különálló kérdés kezelésére vagy egyetlen célcsoport támogatására irányul. Egy holisztikus és integrált megközelítés segít számba venni a vidéki élet azon társadalmi, gazdasági és környezeti tényezőit, amelyek sok esetben egymással összekapcsolódnak (lásd a **franciaországi** példát). A különböző politikaterületek összefogásának és a vidéki térségekkel kapcsolatos **átfogóbb, integráltabb szemlélet** előmozdításának egy nemzeti vagy regionális szintű vidékfejlesztési paktum lehet az első lépése. Ezt kell olyan **gyakorlati lépésekre** lefordítani, amelyek koherens cselekvési tervvé állnak össze, világosan feltüntetve azt, hogy ki miért felelős, és hogyan lehet az előrehaladást monitorozni és értékelni.

A France Ruralitás program

A francia kormány 2023-ban az első nemzeti vidékfejlesztési menetrendjének megvalósítására alapozva átfogó programot indított a vidéki térségek felvirágoztatására. Ez négy pillérről épül: technikai támogatás az önkormányzatok beruházási projektjeihez; emelt pénzügyi keretösszeg a biológiai sokféleséggel összefüggésben a vidéki környezeti értékek felértékelése érdekében; gyakorlati megoldások a mindennapi élethez (mobilitás, oktatás, egészségügy, kultúra, lakhatás stb.); és a vidéki revitalizációs területek megtervezésének új rendszere, amely adókedvezményt is magában foglal. A program fontos eleme a „köztes terek” népszerűsítése a közösségi innováció támogatására.

A programot a miniszterelnök, az ökológiai átállásért és területi kohézióért felelős miniszter, valamint a helyi önkormányzatokért és vidéki ügyekért felelős miniszterhelyettes közösen indította el. Az eredményeket olyan indikátorok mentén monitorozzák majd, mint az üresen álló vidéki otthonok százalékos aránya, az új vidéki vállalkozások száma, és azoknak a polgároknak a százalékos aránya, akik szerint jó a vidéki területeken élni.

További információk [itt](#) találhatóak (franciául).

3.5 A vidéki térségekre gyakorolt hatások hatékony vizsgálata és megfelelő adatrendszerek

Mivel a vidéki területeket számtalan jogalkotási és közigazgatási döntés érinti, olyan mechanizmusra van szükség, amely maximalizálja a kedvező és korlátok közé szorítja a kedvezőtlen hatásokat. A vidéki térségekre gyakorolt hatás vizsgálata olyan mechanizmus, amely azonosítja és felméri az új szabályozások, tervek vagy programok vidéki térségekre gyakorolt hatását. Ahhoz, hogy sikeres legyen, be kell épülnie a teljes **kormányzati rendszerbe**, és igazodnia kell az adott ország/régió speciális közigazgatási struktúrájához. Az **Egyesült Királyságban** a **vidéki térségekre gyakorolt hatás vizsgálatáról szóló 2020-as jelentés szerint** a kormány minden minisztériumának van egy kijelölt vidéki hatásvizsgáló vezetője, akinek az a szerepe, hogy saját szakpolitikai területén élen járjon a vidéki térségekre gyakorolt hatás vizsgálatában. A kormány emellett összeállított egy **gyakorlati útmutatót is ahhoz, hogy mérlegelni lehessen a szakpolitika kimenetelét a vidéki térségekben**. **Finnországban** a vidéki térségekre gyakorolt hatás vizsgálata beépül az Igazságügyi Minisztériumnak a kormányzati jogalkotási javaslatok hatásvizsgálatáról szóló iránymutatásába, és azt könnyen használható értékelési módszerek, valamint képzés és **jogalkotói tudatosságnövelés** kíséri. Az **Európai Vidékfejlesztési Hálózatnak a vidéki térségekre gyakorolt hatás vizsgálatával foglalkozó tematikus csoportja** elemzési keretrendszert készített és ajánlásokat fogalmazott meg a vidéki térségekre gyakorolt hatások nemzeti, regionális és helyi szintű vizsgálatához.

A döntések vidéki területekre gyakorolt hatásának vizsgálatához, valamint a szakpolitikák és stratégiák végrehajtása terén elért haladás méréséhez elengedhetetlen a **kiváló minőségű adatokhoz** való hozzáférés. A spanyol Katalónia régió félévente átfogó kötetet ad ki, amely részletes statisztikai adatokat tartalmaz a vidéki területeiről. Ezeket az adatokat használja fel a regionális vidéki **jövőképpel** foglalkozó irányítóbizottság az új jogalkotási javaslatok monitorozására és a vidéki területekre gyakorolt hatás felmérésére. Magyarországon az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer (www.teir.hu) fogja össze a különböző forrásokból származó adatokat a vidéki térségekkel kapcsolatban, és van benne egy külön LEADER-modul, amely a helyi akciócsoportoknak és önkormányzatoknak szolgáltató adatokat. A vidéki területeket érintő ügyekben a bizonyítékokon alapuló döntéshozatalt a **vidéki területek megfigyelőközpontja** is tudja támogatni, amelyet 2022 decemberében indított el az Európai Bizottság az EU vidéki térségeivel kapcsolatos adatok összegyűjtésére, elemzésére és terjesztésére.

3.6 Megfelelő irányítási rendszerek az összehangolás előmozdítására

Mivel nagyon fontos az, hogy sok különböző szakpolitikai szereplőt vonjunk be a vidékfejlesztésbe, létfontosságú egy olyan rendszer kialakítása, amely elősegíti a koordinációt mind **horizontálisan** (pl. különböző ágazati minisztériumok között), mind **vertikálisan** (különböző kormányzati – országos, regionális, szubregionális és helyi – szintek között). Az ilyen összehangolás segíthet elkerülni a párhuzamos erőfeszítéseket vagy az egymással szembenő tevékenységeket és megteremteni a szinergiákat. Egy többszintű kormányzati modellben a civil társadalmi szervezeteknek, a vállalkozásoknak és a szociális partnereknek is meg kell jelenniük. Be kell vezetni azokat a mechanizmusokat és ösztönzőket, amelyek biztosítják, hogy a különböző szolgálatok és közigazgatási szintek rendszeresen kommunikáljanak egymással, és hogy az együttműködés ne korlátozódjon az információcserére, hanem segítse elő a nyílt és részvételen alapuló vitát, valamint a közös tevékenységek megtervezését.

A személyi állomány különböző szakpolitikai eszközökért felelős tagjainak rendszeres – ideális esetben informális keretek között zajló – ülései eredményesek lehetnek a **bizalom, valamint** a kihívások és célkitűzések **közös értelmezésének** kialakításában. Szintén nagyon fontos, hogy egyértelműen elkülönüljenek a konkrét feladatokkal kapcsolatos felelősségi körök, és erős legyen a koordinációért felelős testület legitimitációja, ahogyan az a **spanyol** példából is látszik. Egyes tagállamokban vannak [élelmiszerpolitikai tanácsok](#) is, amelyek inspiráló modellként szolgálhatnak a több érdekelt felet tömörítő platformokhoz.

Küzdelem a vidék elnéptelenedése ellen Kasztília-La Mancha autonóm közösségben

A spanyol Kasztília-La Mancha régió 2021-ben elfogadott egy különleges törvényt az elnéptelenedés elleni küzdelemért és a vidéki térségek fejlesztését célzó gazdasági, társadalmi és adóügyi intézkedésekről. A demográfiai kihívásokkal foglalkozó kijelölt biztos támogatása mellett a regionális miniszterelnök-helyettes erős vezetése kulcsfontosságú volt ahhoz, hogy minden regionális kormányzati egységet (így a mezőgazdaságot, az oktatást, az egészségügyet és a közlekedést) mobilizáljanak és bevonjanak a jogszabály kidolgozásába és a megvalósítást szolgáló regionális stratégia végrehajtásába.

Ez a stratégia intézkedések széles körét fedi le, és 3322 millió eurót mobilizál a regionális, országos és uniós forrásokból, ideértve a NextGenerationEU-t is. A stratégia koordinálására létrehozták a vidéki környezet fejlesztésével és az elnéptelenedés elleni küzdelemmel foglalkozó regionális tanácsot az összes regionális kormányzati egység, megyei tanács és helyi testület képviselőjének, valamint a legfontosabb társadalmi-gazdasági szereplőknek (pl. szakszervezetek, vállalkozások, egyetemek és a civil társadalom) a bevonásával.

További információk [itt](#) találhatóak.

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2024

© Európai Unió, 2024. CC-BY 4.0

Címlapfotó: © Monkey Business Images, Canva.com

Ezt a programot a következők hajtják végre:

PRINT ISBN 978-92-68-13010-0
PDF ISBN 978-92-68-13009-4

doi:10.2762/711
doi:10.2762/967366

KF-09-24-088-HU-C
KF-09-24-088-HU-N

© Albert Puigvert

A vidékfejlesztési kihívások megjelenése azt vonja maga után, hogy fejlődnek azok a transzverzális politikák, amelyek a kormányzat minden szintjét elérik.

Katalóniában a Vidékfejlesztési Paktum egy részvételi folyamat eredménye volt, irányításába a civil társadalmat, a kormányzatot és a parlamentet is bevonták.

Albert Puigvert, Katalóniai Vidéki Kezdeményezések Szövetsége (ES)

3.7 Mechanizmusok a finanszírozás elosztásának koordinálására és a szinergiák biztosítására

A különböző testületek közötti jó koordináción túl a vidéki térségek hatékony támogatásához az is kell, hogy **összekapcsolják a különböző finanszírozási forrásokat** – az európaiakat, az országosakat, a regionálisakat és a helyieket –, és ezzel biztosítsák, hogy a különböző eszközök összességükben elégségesek legyenek a vidékfejlesztési igények kezelésére, és igazodjanak a célcsoportot alkotó kedvezményezettek valóságához (kis léptékű projektek, korlátozott közigazgatási kapacitás stb.). Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) és a kohéziós politika (ERFA, ESZA) a vidéknek változást hozó uniós finanszírozás legfőbb forrása, de számos más alap (rezilienciaépítési és helyreállítási alap) és program (pl. Erasmus, LIFE) is szerepet játszhat. Ezeket a finanszírozási forrásokat egy többforrásos megközelítésben **kombinálni** is lehet, hogy még több helyszíni cselekvési lehetőség nyíljon meg, ahogyan az **Csehországban** is történt. A nemzeti és regionális irányító hatóságok azzal könnyíthetik meg a forrásokhoz való hozzáférést a vidéki érdekeltek számára, hogy célzott finanszírozási forrásokat nyitnak meg, amelyek **célterületét a vidéki térségek** jelentik, valamint hogy a különböző keretösszegek mindegyike tekintetében egyszerű, felhasználóbarát pályázási, támogathatósági és jelentéskészítési szabályokat alkotnak. Így jártak el például **Svédországban** a 2014–2020-as költségvetési időszakban: valamennyi közösségvezérelt helyi fejlesztés vidéki térségeknek szánt, az EU négy alapjából (EMVA, ERFA, ESZA és ETHA) származó finanszírozását egyetlen hatóság kezelte, és harmonizált szabályrendszer mentén valósította meg.

Egy másik megoldás a helyi, regionális vagy országos szinten kialakított egyablakos rendszer, amely a vidéki községeket, vállalkozásokat és nem kormányzati szervezetet támogatja a közfinanszírozás elérésében. Egyes tagállamokban (például [Tiroli régióban Ausztriában](#)) ezt a szerepet a helyi LEADER akciócsoportok töltik be.

Vidékfejlesztési koncepció Csehországban

Csehország különböző uniós alapokat kombinált a vidéki térségek számára 2014 és 2020 között: a 178 vidéki, helyi akciócsoportja szinte az ország összes vidéki térségét lefedte, és kiaknáta az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA), az Európai Szociális Alap (ESZA) és az EMVA lehetőségeit. A legtöbb finanszírozás az ERFA-tól érkezett. Erre a tapasztalatra építve dolgozta ki Csehország 2020-ban a vidékfejlesztési koncepcióját a Regionális Fejlesztési Minisztérium felügyelete alatt, területi eszközök és SMART stratégiák segítségével többféle finanszírozási forrást kombinálva.

Az Európai Unió Tanácsának cseh elnöksége alatt indult el a cseh vidékfejlesztési paktum. A paktum a cseh vidékfejlesztés elősegítése érdekében egységbe kovácsolja a polgárokat, a helyi hatóságokat és már partnereket.

További információk [itt](#) és [itt](#) találhatóak.

